

DUMITRU MATCOVSCHI – LA 70 DE ANI, OMUL CARE MEREU ÎNDEAMNĂ SĂ NU FIM PATRIOȚI DE MESERIE, CI OAMENI AI LUI DUMNEZEU

Eugenia Mincu, A. Chiriac

Catedra Limba Română și terminologie medicală USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

*Dumitru Matcovschi – 70 years old person a man who tells
us to be not patriots in the craft but Cood's people*

„The Martyr of the Romanism”, the priest and prophet D. Matcovschi is a Basarabian who for four decades „burns as a candle at the altar of the word” which expresses the truth, he is in search of fairness to his people, in search of improvement of a cruel fate, in search of identity of a land of flowers and tears. When poetry dies in the world, the magic of the word comes back to life under the faith of its creator, it gives hope, creates an atmosphere of a holliday, strengthens the belief in poet and the power of a written, pronounced or a sung word because „it was the word in the very beginning”.

Rezumat

„Martir al Românisului” preot și profet D. Matcovschi, este basarabeanul care de peste trei decenii arde ca o lumânare pe altarul cuvântului” ce exprimă adevărul, în căutarea dreptății Neamului său, în căutarea îndreptării unui destin vitreg, în căutarea identității unui pământ de floare și lacrimă. Când în lume poezia moare, sub pana unui creator de rădăcină și izvor, magia cuvântului reînvie, electrizează, dă speranțe, creează o atmosferă de sărbătoare și flacără, însănătoșește sufletul, revigurează credința în poet și-n puterea cuvântului scris, rostit sau cântat „căci toate au fost cuvânt la început”.

Obiective

Popularizarea creației literare a lui D. Matcovschi întru promovarea valorilor culturale românești în rândurile mediciniștilor.

Lui D. Matcovschi

„Dacă ești bărbat //nu lăcrima, //ci sângele să-ți verși //în mijlocul mulțimii oropsite.//Și nu blajina, pâlparea lumânării, //ci fulgerul scăpărător //să-l porți în mâini. //Și-al tău cuvânt //să-l înțeleagă pe deplin //măicuța ta, copiii // și truditorea iarbă.// Dacă ești bărbat // pe colțul tău de pământ, //la marginea Țării tale, // în mijlocul mulțimii oropsite”. (Gr. Vieru „Dacă ești bărbat”)

„Cuvântul este suflet, dacă este! //Un univers intim, sublim oval //E munte muntele, cunzăpezite creste //Și nu e munte fiecare deal...// Inima, inima rămâne cât mai bate // Când nu mai bate, e un boț de lut”. („Sfânt, cuvântul”)

La început a fost cuvântul, continuă poetul, și dacă este Dumnezeu – în cuvânt este”. (Cuvântul)

Cu această încredere în cuvânt își trăiește D. Matcovschi opera, căci „a scrie” înseamnă a trăi. Deci, a fi „sincer”, a fi în stihia ta, a fi copil al firii. Scrisul este o spovedanie, o deschidere sufletească...(M. Cimpoi).

Îngenuncheat în fața „Părintelui Sfânt” spovedania răsună ca o mântuire, căci:

„Va fi cândva, va fi odată, // Neapărat va fi ca mâine // Vom apărea la judecată // Mult pătimitorilor țărâne // Judecători vor fi străbunii // ...poate și părinții, // bătrâni de tot, pășind agale, // puțini la trup, uscați ca sfinții // ce luminează catedrale.” („Va fi ca mâine”)

Smerenia spovedaniei își are începutul în zona nistreană plină de soare și poezie. D. Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939 în satul Vadul-Rașcov, Orhei. A absolvit Universitatea de Stat din Republica Moldova (1961). A fost redactor-șef adjunct al săptămânalului *Cultura*, colaborator literar al ziarului *Moldova Socialistă*; lucrător literar și redactor, iar din 1987 este redactor-șef al revistei *Nistru*, azi *Basarabia*. Este scriitor al poporului (1989), academician.

Debutază editorial cu placheta de versuri *Macii în rouă* (1963), consacându-se scrisului cu pasiunea unei permanențe mărturisiri de credință, nutriend convingerea fermă că literatura este o formă de traducere a unei datorii civice și umane.

D. Matcovschi întruchipează un poet multiplex, răspândit în mai multe activități „rotindu-se pe orbita diferitului” vorba anticului Platon, este autorul unei creații compozite nediminuate însă ca nivel anume de diversitatea ei – adică este scriitorul la el acasă în toate genurile pe care le practică (Leo Butnaru).

Se afirmă ca poet prin cărțile *Casa părintească* (1968), *Melodica* (1971), *Patria, poetul și balada* (1981), *Soarele cel mare* (1989) etc. Dintre cărțile în proză se evidențiază romanele *Focul din vatră* (1982), *Toamna porumbeilor albi* (1979).

Au avut ecou în epocă dramele sale montate pe scena teatrului național „Mihai Eminescu” „Președintele” (1975), „Cântec de leagăn pentru bunici” (1977), „Tata” (1979), „Pomul vieții”, „Abecedarul” etc.; prin care D. Matcovschi se arată un dramaturg cu personalitate, cu gândire teatrală și cu fantezie.

Universul tematic al poeziei, dramaturgiei: viața, timpul, căutării de sine, de adevăr, de frumos este reliefat de sugestivitatea cuvântului, care determină coloratura atmosferei. Problematika este majoră grija pentru spiritualitate, pentru valorile etice amenințate de pericolul destrămării, pentru păstrarea rădăcinilor.

Anii 80-90 se caracterizează în biografia creatoare a autorului printr-o activitate publicistică: scriitorul, ziaristul, oratorul, militantul neobosit D. Matcovschi este prezent în ziare și reviste. În moment de cotitură în dezvoltarea publicisticii din Moldova îl constituie articolul *Hoții în rezervație* („Литературная газета”, 4 februarie, 1987), autorul devenind scriitorul cel mai prezent pe ogorul publicisticii.

În anii de avânt, al mișcării de eliberare națională 1987-1989 s-a implicat în fluxul evenimentelor, abordând fapte și idei de acută actualitate. O face din înaltă datorie a scriitorului și a cetățeanului.

Inteligent și hărțăgos, pătimaș și aspru, sensibil și mândru de originea lui țărănească, Matcovschi devine un creator total de literatură, intonând o cântare „a pătimirii noastre” peste care se varsă lacrima tremurată a unui colț de țară, bătut nemilos de vânturile istorice:

„La margine de lume, // Venit din vremi bătrâne, // Un plai cu dulce nume / înălțător rămâne. // Aici o vatră sfântă // La sânul ei ne strânge // Și doina când se cântă / O lume toată plânge. // Ne încălzește lutul, // ne alină două ape, // Pătimitor trecutul / într-un oftat încape; // O iarbă-nrourată / ascunde vechea rană, // Ni-i soarta zbuciumată, oricând basarabeană // Basarabia, Basarabia... // Frate și soră, mamă și tată... // Basarabia, Basarabia... // Scumpă icoană în inimi purtată... // Trecută prin foc și prin sabie, // Furată, trădată mereu, // Ești floare de dor, Basarabie, // Ești lacrima neamului meu”. („Basarabie”)

Ceea ce plămădește rând cu rând spovedania poetului este cugetul și expresia dorului: dor de casă, de limbă, de neam, de adevăr, de viață. Dorul e o condiție de regăsire a autorului, o încercare de autodefinire.

„Dorul să nu-mi mai spui // că-s copilul nimănu / Nu-s copilul nimănu / ci sunt al pământului // Mi-i pământul dulce mamă // și mă strigă și mă cheamă; // Mi-i pământul tată sfânt // și mi-i inima pământu...”

Având ca reper conceptul biblic „pământ ești și în pământ te vei întoarce”, autorul înaintează cuplul om-pământ, cel din urmă fiind o axă care verticalizează omul, un garant al existenței umane.

„Din talpă aici mi-au crescut rădăcini seculare în jos mi-au crescut, în baladă și-n lut de mormânt. De nuc rădăcinile și de stejar secular la hotare, pe care încearcă de-l smulge fără a strămuta bătrânul Pământ. (vol. „Patria, poetul și balada”)

D. Matcovschi simte până la durere nevoia noastră de rădăcini, acestea fiind în concepția lui una dintre ideile care nu suportă trădarea.

Glorificarea inspirată a omului cu rădăcini înfipte adânc în huma strămoșească îl duce la elogierea inspirată al plaiului natal, a istoriei lui, de care îl leagă adâncile și veșnic lucrătoarele rădăcini....

„Mă întreb cine sunt și de unde vin // Mi-e inima de pelin. // Aud o alăută cântând // Și un glas de cioban îngânând: // Pe-un picior de plai, // pe-o gură de rai, // Iată, vin în cale, / se cobor la vale // Trei turme de miei, cu trei ciobănei... // Murmur cuvintele în urma lui, // în urma ciobanului // Și, murmurându-le // Mă prefac deodată // Într-un stejar // Secular // La hotar // De Țară și de baladă // Cresc adânc rădăcinile-n pământ...”. („Rădăcini”)

Stejarul, fagul, în mitologia românească sunt considerați arbori sacri, stejarul simbolizează vîgiritatea, statornicia, uneori înțelepciunea.

Mitologia românească, prezintă diverse legende geogonice. Astfel conform uneia dintre ele deasupra noianului de ape primordiale s-a înălțat arborele cosmic având între rădăcinile lui pământ. Versurile lui D. Matcovschi, dă o profunzime aparte contiguității arbore-pământ.

Poetul are un suflet mioritic – înseninat de basarabean, care metamorfozându-se în esența sa în Pomul Materiei este o formă nouă de unificare a cosmosului, un egocentrism sufletul se asociază cu un germene producător de viață universală, o noțiune a destinului.

Identificarea om – pom - timp realizează o frumoasă poveste a versului pretențios al lui Matcovschi

„Cea mai frumoasă poveste // cel mai înalt jurământ, // Pomul Materiei este // acum și, oricând // Soarele firea – încălzește, // Scapără-fulgeră stea... // Pomul Materie crește // din inima mea. // Clatină, blând îl clatină // boare-suflare de vânt // Nu știi? e Pom, e Datină, // E Astăzi, e Când...”. („Pomul Materiei”)

Pomul Materiei este asociat cu stejarul basarabean, prezent în viața spirituală a poporului român, în balade, doine. Poetul își ancorează creația în tradiție, preferă balada care impune o stare profund dramatică, existențială. Pasiunile esențiale ale inimii găsesc aici un sol mai prielnic în care să atingă maturitatea și vorbesc o limbă mai simplă și mai viguroasă, simțămintele elementare sunt mai durabile și se asociază cu natura exterioară (M. Cimpoi).

„Și-am crescut un biet stejar // lângă o apă de hotar, // și-am trecut din mâini în mâini // de-am slujit mai mulți stăpâni // Cel străin, că e străin, // m-a spălat la rădăcini // Și cum m-a săpat, mi-a spus // că n-o să mai cresc în sus. // Noroc că mă știu stejar // Și am crescut din mine iar. // Alte rădăcini am prins, / ramuri dese am întins”. („Cântec bătrânesc”)

Reînnoirea, revitalizarea stejarului semnifică perpetuarea spiritualității românești. Rădăcinile care au îngemănat stejarul cu pământul sunt sacre: limba, istoria, cultura, neamul basarabean, cufundate în durere și înțelepciune.

Matcovschi face o definiție splendidă a limbii materne „un grai crescut din vocale”, un cântec al neamului nostru crescut din cumplite dureri...” „o apă care ar curge, imensă, la vale / printre două maluri de piatră / împădurite de palmieri...” („Părinte al limbii noastre”)

„Limba maternă ca floarea eternă // de busuioc și de dor // Dor de țărâne, de doine bătrâne // de freamătul codrilor // Ea ne adună cu soare și lună, // cu viitor și trecut // Frunză de laur bătută în aur // de-un meșter necunoscut // Vine din vreme și urcă-n poeme / lângă baladă, și rost... // În mit, în țară paște-o mioară... // frate ciobanul mi-a fost // Limbă de pâine, de neam ce rămâne, // Casă cu masă în prag... // Cântă și plânge când roua o frânge // ramura verde de fag... // Limbă de pace, de suflet ce tace / neînfricat și imens... // Crește Pământul și umple cuvântul / cu adevăr și cu sens”. („Limba maternă”)

Limba ca început al începutului, ca patrie a cuvântului divin însușește sfințenia pâinii casei, sufletului, păcii. De la mamă provine cuvântul matern. Se suprapun noțiunile de limbă –

mamă, semnificația patrie formând un izvor, o rădăcină al poporului basarabean. Înțelegerea Patriei are ca punct de reper trei elemente din cadrul natural cerul – pământul – apa.

„Cerul tău „Moldovă” e de-albastru // E de verde frunza ta oricând // Un pământ mai scump pe lume nu e // Nici mai dulce nu e un pământ // Casa mea la margine de țară // Crește fir de busuioc în prag...// Nu e nicăieri un plai mai tânăr // Nu e nicăieri un plai mai drag”. („Cerul, tău, Moldovă”)

În mitologia românească cerul este una dintre creațiile majore ale celor doi demiurghi, realizată după crearea arborelui cosmic și a pământului, făcând parte din coroana arborelui sacru și care devine un ecran care se proiectează în desfășurarea timpului.

Așa este un element primar al creației, fără de care nu există viață, apa este substanță permanentă pentru viața terestră.

În poezia lui Matcovschi limpezimea și tulburarea apei are corespondențe în testarea de liniște sau neliniște a sufletului basarabean, devenind un indice al destinului.

„Apa Nistrului cea mare // apa Nistrului // Curge turbure la vale, // apa Nistrului // Zbuciumată, pelinată, / /apa Nistrului // Curge turbure la vale, // apa Nistrului // Printre cele două maluri, / apa Nistrului // Și mai curge printre stele, // apa Nistrului // Tot cu lacrimile mele, // apa Nistrului”.

(„Apa Nistrului”)

Nistru devine un simbol al tragicului destin basarabean „o apă mare care este departe” mal drept și mal stâng.

„Apă mare și adâncă...// Eu de-o parte plâng cu jale, // tu de altă parte plângi...// Întinzi mâna către mine, // către tine mâna întind...// Și pe maluri depărtate // ne prefacem deodată // Într-o salcie uscată // și-ntr-un pui de plop uscat.”

Laitmotivul lacrimii – „materie a disperării” devine una dintre emblemele scriitorului său „Îmi apăr lacrima” din poezia lui se asociază cu durerea, destinul-durere, sufletul. Lacrima devine o poezie convulsivă și tensionată la spovedanie vărsată pe altar, o durere ridicată pe drapel un clopote în bătăile căruia vibrează struna conștiințe naționale, o lumânare care împrăștie neagra pâclă a uitării de neam, de limbă, de istorie

„Ne-am rătăcit în pâclă și nu ne mai găsim // Unde sunteți, voi, oameni? Strigați-vă pe nume!...// Prin pâclă știu prea bine, e crâncen orice pas // Hai să aprindem ruguri pe dealuri și să batem // În clopotul cel mare al Dorului rămas // În inimile noastre de soră și de frate! // În ceruri arde soare, în ceruri pâclă nu-i // Să așteptăm preasfânta și preacinstita rază, // Lipindu-ne cu soarta de soarta plaiului, // Spre-a rămânea prin secole cu conștiința trează”. („Rătăciții”)

Redescoperirea sfințeniei plaiului natal, care pentru mulți a devenit o *terra incognita* e o datorie a basarabeanului în fața viitorului și a trecutului.

Prezentul mai păstrează acest loc, Basarabia.

„Este un loc. Mai este un dar // Icoană. O icoană în altar. // Este un loc. Mai este Pătimit // Părinți din părinți l-au moștenit // Aici. Pe mal de Nistru și de Prut // Aici și bunul Dumnezeu s-a fost născut”. („Terra incognita”)

Correspondența Basarabia-icoană impune o stare de rugăciune, o sublimă comunicare cu divinitate, în care se împletesc căința, evlavia, smerenia și mândria de a avea această Patrie, binecuvântată de Dumnezeu. Lacrima rugăciunii devine o doină plânsă ori cântată, murmurată sau strigată: „Doina rugăciune este sfântă // Rugăciune sfântă, ea se cântă // Se șoptește îngerește și se tace // Ca o pace, ca o pace, ca o pace. // ...Doina e Duminica cea Mare, // E chemarea zeilor, chemare // Inimă de soră și de frate // Lacrimă târzie și oftat e...// Se vor trece toate, se vor spulbera! // Va rămâne doina! Dar și noi cu ea!”. („Chemarea zeilor”)

Firul mărturisirii nu se întrerupe este continuu, poetul devenind o respirație de poezie a Basarabiei, căci dramaturgia și proza sunt tot poezie sub pana lui. Și iată că în miezul sentimental al versurilor a apărut Poetul Cetății care cheamă la demnitate, la conștiință, la atașament sufletesc față de neam și față de valorile vieții.

Concluzie

Lirica lui D. Matcovschi este parte integrantă a poeziei basarabene din ultimele trei decenii în luptă pentru nedezrădăcinare, pentru pământul, casa părintească, limba, neamul, conștiința de țară, suveranitatea, independența acestei țări.

Bibliografie

1. Universitatea de stat din Moldova. Literatura română postbelică. - Chișinău, 1998.
2. Cimpoi M. Poezia casei. Alte disocieri. - Chișinău, 1971.
3. Matcovschi D. Vad. - Chișinău, 1998.
4. Hropotischi A. O modalitate de oglindire – confesiunea lirică. - Chișinău, 1979.

METODA LUDICĂ-TEHNOLOGIE DIDACTICĂ EFICIENTĂ DE ÎNSUȘIRE A LIMBILOR MODERNE ÎN CURSUL UNIVERSITAR

Larisa Lupu, Eugenia Mincu, Nadejda Țurcan
Catedra Limbi Moderne USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Conscious method – efficient didactic technology of learning foreign languages at the university

The central element of the conscious method is the game as a means of training. The conscious method contributes to the consolidation, specification checking and assessment of the students' knowledge. This method can be used for learning of all the parts of the language: phonetics, grammar, lexic, and can be implemented at any level (primary, moderate, advanced) offering a large range of opportunities, but at the same time requires a deep knowledge of the conscious universe. Being used correctly, this method encourages learning through creativity and ensures a comprehensive development of the personality.

Rezumat

Elementul central al metodei ludice este jocul ca mijloc de instruire. Activitatea ludică contribuie la consolidarea, precizarea, verificarea și la evaluarea cunoștințelor studenților. Metoda ludică poate fi aplicată la însușirea tuturor compartimentelor limbii: fonetica, gramatica, lexicul; și poate fi implementată la orice nivel (incipient, mediu, superior), oferind o gamă largă de posibilități, dar, în același timp, necesitând o cunoaștere profundă a universului ludic. Utilizată corect, metoda ludică favorizează învățarea prin creativitate și asigură dezvoltarea multiaspectuală a personalității.

Actualitatea temei

Cunoscută deja de pe timpurile lui Platon și Aristotel, întîlnită de asemenea și cu denumirea de „jocuri instructive”, metoda ludică nu-și pierde actualitatea nici în zilele noastre în Didactica limbilor, fiind considerată tehnică eficientă de însușire a limbilor moderne atât în pedagogia europeană cât și în cea americană. În prezent are o importanță deosebită și în țara noastră.

Obiective

Obiectivele fundamentale ale prezentului articol sunt:

- cultivarea deprinderilor de utilizare a posibilităților de implementare a activităților ludice în cursul universitar de limbi moderne;
- demonstrarea pe bază de exemple practice cum poate fi aplicată activitatea ludică în procesul de evaluare a cunoștințelor studenților.